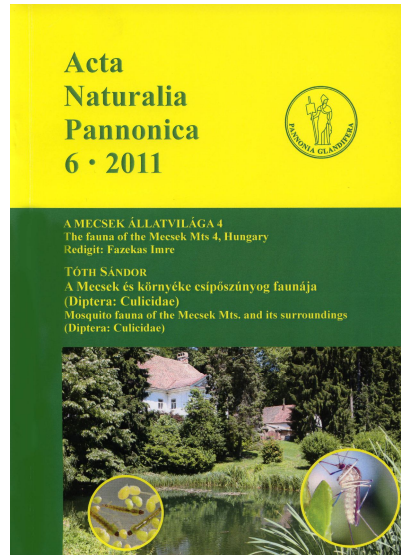

Könyvismertető

Tóth Sándor (2011): **A Mecsek és környékének csípőszúnyog faunája (Diptera: Culicidae).** – *Acta Naturalia Pannonica* 6: 5–112. ISBN 978-963-86940-6-5, ISSN 1788-9413. B/5-ös méret, színes borító, 92 ábra (térkép, diagram, fajfotó), névmutató.

Ára: 3000 Ft. A megrendelés címe: flycatcher@vnet.hu

Tóth Sándor, a zirci múzeum nyugalmazott igazgatója 1964-ben kezdte el kutatni a Mecsek csípőszúnyog-faunáját. Az elmúlt évtizedekben a magyar fajok 78 százalékát mutatta ki a hegységéből.

A *Mecsek állatvilága* könyvsorozat 4. köteteként megjelent könyvében áttekinti a térség kutatástörténetét, természeti földrajzát, részletesen elemzi a csípőszúnyogok biológiáját, tenyészhelyeik típusait és állatföldrajzát. Leírja a genuszok diagnózisát. Minden faj esetében bemutatja a palearktikus és a magyarországi elterjedést. UTM-térképeken ábrázolja a mecseki lelőhelyeket. A fenológiai diagramokból áttekintést kapunk a lárvákról és az imágókról.

A csípőszúnyogok (Culicidae) a kétszárnyúak (Diptera) rendjének, azon belül a fonalas csápú kétszárnyúak (Nematocera) alrendjének viszonylag kisebb fajszerű családjá. Nőtényeik elsősorban emlősállatok és madarak vérével táplálkoznak. Számos fajuk kíméletlenül támadja az embert is. A hímek szájszerve alkalmatlan a vérszívásra, általában növényi nedvekkel, nektárral élnek. Lárvaik vízben fejlődnek, a levegőt potrohuk végén lévő légcsövük segítségével veszik fel. Bábjuk szabadon úszik.

A szúnyogok a Föld egyes vidékein – főleg a trópusi és szubtrópusi területeken – a legjelentősebb rovarvektorok közé tartoznak, számos emberi és állati betegséget terjesztenek. Mivel a foltos maláriaszúnyog (*Anopheles maculipennis* fajcsoport) által terjesztett malária Magyarországon is évszázadokon át veszedelmes betegség volt, a szúnyogok szerepét a malária átvitelében magyar kutatók is vizsgálták.

A Mecsek faunájának tagjai közül csupán néhány okozhat jelentősebb ártalmat. Első helyen említhető az országosan nagyon gyakori gyötrő szúnyog (*Aedes vexans*), mely a hegységben is mindenfelé előfordul, főleg ahol a lárvák fejlődéséhez biztosítottak a feltételek. A Mecsekben gyakrabban előforduló maláriaszúnyogok közül elsősorban a hamvas maláriaszúnyog (*Anopheles claviger*) kedveli az embervért, a malária terjesztésében azonban valószínűleg nincs szerepe.

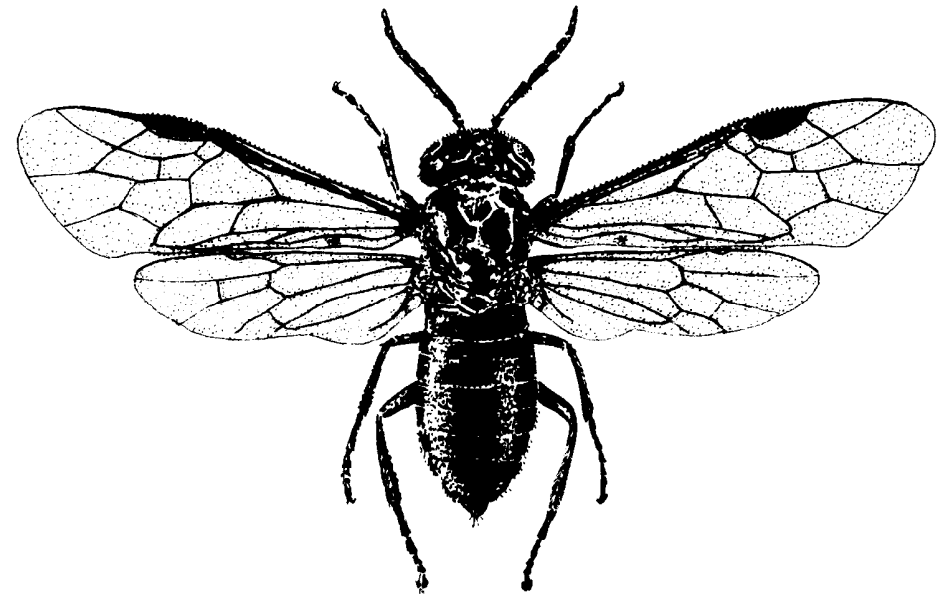
Tóth Sándor szép magyarsággal, jól áttekinthető monografikus stílusával maradandó rovarani könyvvel gazdagította a hazai zoológiai irodalmat. Munkáját a szerző tanítómestere, Mihályi Ferenc (1906–1997) emlékének ajánlotta.

Fazekas Imre, Komló

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
64. szám, 2011. december

Tartalom:

Rovarászélmények — Hirdetés — Rövid hírek — Sajtófigyelő
MRT hírek — Könyvismertető

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Dr. Nagy Barnabás

Felölös szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Jenser Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SZD), és Szócs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:
BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 4826219
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.magyarrovartanitasag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarotani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2011)
Elnök: dr. Vig Károly
I. alelnök: dr. Merkl Ottó
II. alelnök: dr. Szócs Gábor
Titkár: Puskás Gellért
Előadás szervező titkár: nincs betöltve
Szerkesztő: dr. Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: György Zoltán

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a **BCE Kertészettudományi Karán**, az „E” épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45), délután 4 órakor.

Illusztrációk
Címlapon: füstösszárnyú levéldarázs
(*Caliroa limacina* Retzius)
Rajz: dr. Pataki Ervin

Nem volt olyan rég, amikor még azon töprengtünk, hogy nem kéne-e szabályozni az úti beszámolók alkalmával levetített képek számát? Hogy mennyi is az a kép mennyiség, ami még „befogadható”, egyáltalán hol a határ, mi az, ami még nem sok? De aztán mégsem szabályoztunk, és mintha az előadók is nagyobb önmérsékletet gyakorolnának, ritkábban fordul elő túlságosan elnyújtott, több száz képes előadás. Pedig a digitális fényképezés kimondottan kedvez ennek, hiszen egy pámpos útról is már ezres mennyiségben hozzuk haza a képeket – és milyen nehéz a válogatás!

Most viszont egy másik problémára szeretném felhívni a figyelmet. Arra, hogy amikor a távoli országból vagy földrészről hazatérve, a táj és az élővilág bemutatásán kívül, sokszor történelmi adatokat is közlünk. Ez utóbbira már jobban oda kéne figyelniük, mivel a „messziről jött ember azt mond, amit akar” féle mondás az internet világában már nem érvényes. Borzasztó kellemetlen, amikor az ember az MRT üléséről hazatérve ellenőrzi a hallottakat, és rájön, hogy mindannak, amit hallott, az ellenkezője az igaz (nemcsak magyar, de német és angol honlapokon egyaránt).

Tudom, hogy több energiát igényel a barátoktól, ismerősöktől hallott adatok ellenőrzése, de meg kell tennünk, hiszen neveltségessé válunk, ha olyant mondunk, ami nagyon rövid idő alatt cáfolható. Ezzel ugyanis nemcsak saját magunk szavahihetőségét rontjuk, de a Társaságnak is kárt teszünk.

HA

Kérjük minden Tagtársunkat, hogy a pályázaton kívül is bármilyen, rovarokkal kapcsolatos érdekes anyaggal járuljon hozzá a kiállításához.

Dr. Nagy Barnabás 90-ik életévét 2011. november 18-án ünnepelte a Magyar Rovartani Társaság a Magyar Természettudományi Múzeum Semsey Andor előadótermében. Sikerült erre az ünnepi alkalomra csupa orthopterás előadást szervezni. Varga Zoltán professzor mint tanítvány, Vig Károly pedig az MRT nevében képekkel illusztrálva mutatta be az ünnepelt életútját. Az ünnepi ülést egy olyan előadás zárta, melyben az erdélyi Kelemen-havasokban talált, tudományra új szöcskefajról számoltak be. Az új fajt Nagy Barnabásról nevezték el.

(Varga Zoltán: A 90 éves Nagy Barnabás köszöntése. **Vig Károly:** A Magyar Rovartani Társaság köszönti a 90 éves Nagy Barnabást. **Bozsó Miklós:** Gyepgazdálkodás hatása délkelet-alföldi szikes gyepek egyenesszárnyú közösségeire. **Puskás Gellért és Ruprecht Eszter:** Parlagok Orthoptera együtteseinek szukcessziója az Erdélyi Mezőségben. **Kinál Ferenc:** Fotósorozat a homokszínű sáska (*Sphingonotus caeruleus*) imágóvá vedléséről. **Krausz Krisztina és Pápai János:** A Szekszárdi-dombság Orthopterái. **Nagy Antal és Rácz István:** Az Aggteleki-karszt orthopterológiai kutatásának múltja, jelene és jövőbeli lehetőségei. **Kolics Balázs:** Kipusztult szöcskefajok Magyarországon. **Szövényi Gergely, Orci Kirill Márk és Puskás Gellért:** Egy új lomhaszöcske faj a Keleti-Kárpátokból.)

HA

A Magyar Rovarászati Napokon tagtársainkon kívül szívesen látjuk a rovarattal foglalkozó, vagy e téma iránt érdeklődő kollégákat, fiatalokat!

Pályázati felhívás a XXXIV. Magyar Rovarászati Napokra

Pályázati kategóriák:

1. Rovartani témájú dolgozat. Elsősorban hazai kutatások, gyűjtések eredményeinek feldolgozását várjuk, de szívesen látunk rovaratológiai és ökológiai dolgozatokat is, illetve benyújthatók külföldi gyűjtőutak adatait feldolgozó munkák is.

A pályázatokat két kinyomtatott példányban, 2012. február 3-ig kérjük eljuttatni Merkl Ottóhoz (1088 Budapest, Baross u. 13., MTM Állattára, Bogárgyűjtemény). (Határidőn túl beérkezett dolgozatokat nem fogadunk el!)

Az első díjat nyert dolgozatot (illetve annak angol nyelvű változatát) a Társaság vezetősége a *Folia entomologica hungarica* felé publikálásra ajánlja, amennyiben az a folyóirat célkitűzéseinek és követelményeinek mindenben megfelel. A *Folia entomologica hungarica*-ban meg nem jelenő díjnyertes dolgozatokat a Társaság honlapján tesszük közzé.

2. Rovargyűjtemény. Pályázni lehet rendszertani jellegű, gyűjtőutak rovaranyagát bemutató vagy egyéb tematikus gyűjteményekkel. A kiállított gyűjtemények védett fajok példányait nem tartalmazhatják!

3. Alkalmazott művészet. Beadhatók saját készítésű, tudományos hitelességű, rovarokat ábrázoló fotók, diák, rajzok, festmények és más alkotások.

A papír alapú alkotásokat (fotók, festmények, rajzok) kérjük szerzőnként egységes formában, bemutatható minőségben bekeretezni. Amennyiben vásárolt keretek nem állnak rendelkezésre, ajánlott a paszpartu készítése, mely egy, a képpel egyező (vagy nagyobb) hátlapból, és egy ugyanekkora méretű elülső lapból áll; az elülső lapon a képnél valamivel kisebb ablakot kell vágni, a két lap közé rögzítendő a kép. A paszpartu anyaga fekete fotókarton vagy szürke triplexkarton.

Egy pályázó legfeljebb 10 darab fényképet nyújthat be, képenként legalább A/4-es méretben. Rossz minőségben kinyomtatott fotókat nem fogadunk el. Az elbírálás során előnyben részesülnek azok az alkotások, amelyek a rovarokat élőhelyükön ábrázolják, illetve a rovarok jellemző viselkedését mutatják be.

Minden kép hátoldalán legyen feltüntetve a szerző neve és a kép címe, illetve az ábrázolt állat neve (latin és magyar név), esetleg a kép készítésének helyszíne és ideje. Ezeket az adatokat word dokumentumban csatolva kérjük elküldeni az alábbi címre is: merkl@nhmus.hu.

A pályázat 1. és 3. kategóriájába kizárólag eddig még nem közölt és közlésre le nem adott munkák nyújthatók be!

A 2012. február 3-ig bejelentett anyagokat február 10-ig kérjük eljuttatni a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának Bogárgyűjteményébe (1088 Budapest, Baross utca 13.). A pályázatokat és kiállítási anyagokat a Vezetőség által kijelölt bizottság értékeli. Eredményhirdetés a XXXIV. Magyar Rovarászati Napok 2012. február 17-i, pénteki ülésén lesz.

Rovarászélmények

Szörnyeteg a hőségben

Pünkösöd vasárnapján – mely 2011-ben igen későre, június 12-re esett – a Sas-hegyen jártam, hogy a hegyről ismert bogárfajok listáját bővítsen, s nem eredménytelenül. A Sas-hegy híres különleges élővilágáról, valamint arról, hogy szigetként áll a nagyváros tengerében. Ám ebben nem az egyedüli. A Budai-hegységben akadnak még hasonló helyek, amelyeket körülvesznek – sőt, fojtogatnak – a sűrűn beépített területek. Ilyen a Csiki-hegyek számos tagja, például a Rupp-hegy, az Odvas-hegy vagy a Törökugrató, amelyeknek bogárfaunája hasonló a Sas-hegyéhez, bár jóval kevésbé ismert.

Maradt még egy kis időm a Sas-hegy után, ezért arra gondoltam: mi lenne, ha valamelyik helyen megnézném, hogy ugyanazon a napon megtalálom-e ugyanazokat a bogárfajokat? Választásom a Huszonnégyökrös-hegyre esett, mely a Csiki-hegyek láncának utolsó tagja. Aki az M7 vagy az M1 autópályákon Budapest felé tart, balkéz felől ezt a meredeken leszakadó hegyet veszi észre először a Budai-hegységből. Több mint fél évtizede jelentős részét még telepített feketefenyves borította. Az ilyen telepítéseket „öngyilkos erdőknek” is nevezik, mert egy idő után a nem nekik való élőhelyre ültetett feketefenyők feladják a küzdelmet a sekély talajjal: ha egy részüket a szél kidönti, a többiek támaszukat veszítik, és az egész állomány összeomlik. Ez történt itt is egy nagy vihar után. A hatóságok a százsámra földre zuhant fenyőket feldarabolták, és mivel a meredek oldalokról a fát nem lehetett elszállítani, a törzsek egy részéből eróziót gátló sáncokat készítettek, más részét a helyszínen hagyták elkorhadni. Azóta a karsztbokorerdők és a lejtősztyepppek szépen hódítják vissza a területet, ami az övök volt azelőtt is.

A Sas-hegyről két perc a BAH-csomópont, onnan az álmatag vasárnap délutáni forgalomban negyedóra Budaörs nyugati szélé. Az Orchidea utca felől az autó egyesbe kapcsolva erőlködik fel a vízmosa úton a turistajelzés kezdetéig. Két éve jártam itt utoljára; azóta újabb házhely harapott ki egy darabot az erdőből, sőt mélyen magából a hegyből is. A kabusokból összerakott, nyilván igen drága ház jól nézne ki másutt, ám itt a tájba egyáltalán nem illik – ha egyáltalán lehet még az agglomerációban tájba illésről beszélni.

Gyűjtöttem már itt nem egyszer; sok más kellemes emlék között tartom számon, amikor megtaláltam a magyar zsályacincért (*Agapanthiola leucaspis*), a magyar darázscincért (*Chlorophorus hungaricus*), a déli púderbarkót (*Larinus canescens*), a dárdahere-zsákhordóbogarat (*Tituboea macropus*) és a többi szubmediterrán különlegességet, amelyeket mindenki a Sas-

Óriás keresztespók (*Araneus grossus*)
(György Zoltán felvétele)

hegygel kapcsol össze, de innen szintén előkerültek. A Huszonnégyökrös-hegy a keleti rablópille (*Libelloides macaronius*) egyik klasszikus lelőhelye is: a különleges rovar csak az ultraibolya tartományban lát, ezért borús időben egyáltalán nem repül. Verőfényben azonban rovarászmokkat próbáló sport üldözőbe venni.

Pár perc alatt felérek az első sztyeppfoltokig. A megmaradt fenyők illata a forró horvát hegyoldal hangulatát idézi. Hőség van, de nem elviselhetetlen; ahhoz viszont elég jól süt a nap, hogy a melegkedvelő bogarak teljes aktivitással mozogjanak. Smaragdzöld virágbogarak (*Protaetia affinis*) zúgnak elérhetetlen magasságban; a cickafarkokon virágcincérek és díszbogarak hemzsegnak, köztük a sárgacsíkos zömökdíszbogár (*Acmaeoderella flavofasciata*) és az olümposzi virágdíszbogár (*Anthaxia olympica*). Tápnövényén mozdulatlanul üldögél a tündöklő méreggyiloklevelész (*Eumolpus asclepiadeus*), melynek magyar nevét Vig Károly szombathelyi bogarász kollégánknak, a Magyar Rovartani Társaság mostani elnökének köszönhetjük.

Fűhálózni kezdek, s pár csapás után az árnyékba húzódba máris nézem, mi a zsákmány. Ahogy nyitom a hálót, hátrahökölök: riasztó méretű pók mászik felfelé. Sohasem találkoztam még vele, mégis azonnal felismerem: óriás keresztspók (*Araneus grossus*), melyről Szinetár Csaba remek pókos könyvében* már olvastam, és az ott közölt fénykép alapján nem gond azonosítani. Rajzolatáról is egyértelműen meghatározható, de a kisebb dió méretű utóteste az igazán jellemző, melyhez képest az előteste eltörpül. Szinetár Csaba írja, hogy testtömege alapján a legnagyobb hazai póknak tekinthetjük, ezzel a szongáriai cselőpókot (*Lycosa singoriensis*) is megelőzi, mely valamivel hosszabb, de alkata jóval karcsúbb. Pontosan ide való ritkaság, a gyepel tarkított karsztbokorerdőbe, ahol a mediterrán tájakhoz hasonló élőhely kedvére való otthont biztosít neki. A szörnyeteg lassan mászkál a karomon, nyoma sincs nála a más pókokra jellemző ideges rohangálásnak; mondjuk, ekkora testet cipelve ez nem is csoda.

Hálózik még egy ideig, leginkább csak azért, hogy szinten tartsam az ismereteimet a dolomit- és mészkőhegyek déli oldalainak pazar bogárfaunájáról. Szemben, a Budaörsi-medencében, a Kamaraerdőn meg a Tétényi-fennsíkban zöld még a táj, itt fent a hegyen pedig sok a virág és pezseg a bogárság. Érezni azonban, hogy pár nappal túl vagyunk már a rajzás csúcspontján. Egy hónap múlva a hely elcsendesedik: a kibíratatlan forróság elsöpri a színes kavalkádót, és a még ki nem égett növényeken csak a mindent elviselő katicabogarak keresik a zsákmányt. Ha ősszel lesz elég eső, kicsit fellobban újra a fauna, de az igazi csemegékre jövő tavaszig várhatunk.

Végül is mennyiben hasonlított a bogárfaunája ugyanazon a napon a Sas-hegyen és a Huszonnégyökrös-hegyen? Nos, nagy vonalakban egyezett; ha a helyek nevét nem ismerve látnánk a két területen gyűjtött anyagot, azonnal feltűnne a hasonlóság. A Sas-hegyen azonban több volt a gyepekben élő faj, míg a Huszonnégyökrös-hegyen jóval több akadt a meleg tölgyesek bogaraiból. Ennek oka nyilvánvalóan az, hogy itt a beerdősülés – legalábbis a feketefenyőktől megkímélt részeken – előrehaladottabb. Itt már egészen nagy, idős, árnyas erdőfoltok is vannak, míg a Sas-hegyen – a filoxéra miatt a 19. század végén elpusztult szőlők után – az erdő csak most kezd komolyabban záródni.

Lefelé menet a bokorerdőfoltok mellett még egy nagy, kövér hím magyar tarsza (*Isophya costata*) akad a hálomba. A ritka, fokozottan védett szöcske jelenléte bizonyítja, hogy a Huszonnégyökrös-hegyen az élővilággal nincs komolyabb gond – egyelőre.

Merkel Ottó, Budapest

22(23) Más szerzők fajait alapján véve el nem ismeri, hogy sajátjainak zöld utat nyisson, de ezzel csak új szinonimákat képez
Szinonimizáló zoológus (Z.s. synonymicus)

23(22) Elterjedésre való tekintet nélkül fajokból alfajokat, alfajokból varietásokat vagy formaköröket képez
Összevonó zoológus (Z.s. adstringens)

24(21) Fajszámot (taxonokat) sokszorosít felbontás révén.

25(26) A fajokat felbontja alfajokra, al-alfajokra stb., stb., a quaternarikus és quinquenarikus nevezéktan segítségével[**Gozmány László eredeti kéziratában itt hiányzik az elnevezés**]

26(25) A fajt földrajzi elterjedése alapján bontja fel, alsó határ vízszintesen 1 kilométer, függőlegesen 100 méter
Klimatikus zoológus (Z.s. microclimaticus)

Most öntudatosan nevetgél az a zoológus, aki nem lelte meg tükörképét a határozókulcsban. Bizonyára a Természetben feltételezett és normális, bár igen nominált alfajt képviseli: ő a *Zoologus systematicus systematicus*, akiről alig lehet jellegzetességeket megállapítani. De valószínűleg – s ez vigaszul legyen mondva – ő is elkövet valamit, s ezzel megalapoz majd egy új alfajt.

Muskátliboglárka (*Cacyreus marshalli* Butler, 1898). Úgy tűnik, hamarosan új nappalilepke-fajjal fogunk gazdagodni, melynek hernyója egyben a muskátlis kártevője is. A kistemetű nappali lepke idén megjelent Nyugat-Ausztriában (Tirolban), így csak idő kérdése, hogy hozzánk is eljusson. Az eredetileg dél-afrikai elterjedésű lepkét Európában először 1988-ban figyelték meg szabadföldön Mallorcán, ahová valószínűleg szaporítóanyagokkal hurcolták be. Azóta folyamatosan terjed kelet felé. Megjelenésének valószínűleg legfeljebb a rovarászok fognak örülni, azok közül is inkább csak azok, akiknek nem teszi tönkre a növényeit...

http://index.hu/tudomany/2011/11/21/ausztriat_is_elerte_a_del-afrikai_lepke/

HA

MRT hírek

A Magyar Rovartani Társaság **2012. február 17–18-án** rendezi meg a

XXXIV. MAGYAR ROVARÁSZATI NAPOKAT

A programban előadóületeket és kiállítást szervezünk. Az előadóületekre faunisztikai, rovarfiziológiai, ökológiai, faunisztikai, taxonómiai tárgyú, 15–20 perces előadások, valamint vetítettképes útibeszámoló bejelentését várjuk. Kérjük, részvételi szándékát legkésőbb 2012. február 3-ig a www.magyarrovartanitasasag.hu honlapról letölthető, illetve az előadóületes rendelkezésre álló jelentkezési lap kitöltésével jelezze!

- 1(8) Gyűjtéssel és határozással foglalkozó zoológus.
 2(3) Egyformán biztosan határoz Hymenopterát, Dipterát, Lepidopterát, Coleopterát és madarat
Mindettudó zoológus (*Zoologus systematicus universalis*)
- 3(2) Specialista.
 4(5) A meghatározandó küldeményeket legalább egy évig visszatartja, és múzeumbogárral feldúsítva küldi vissza
Alapos zoológus (*Z.s. accuratus*)
- 5(4) A küldeményeket normálisan küldi vissza és dolgozza fel.
 6(7) Minden állatot sajátjának tekint és a küldeményeket teljesen kifosztja
Nagyvonalú zoológus (*Z.s. immodestus*)
- 7(6) Megelégszik néhány duplummal, sőt saját példányokat is hozzátesz a visszaküldendő anyaghoz
Szerény zoológus (*Z.s. modestus*) - **ilyen nincs!**
- 8(1) Átfogó taxonómiai, szisztematikai, állatföldrajzi kérdésekkel is foglalkozó zoológus.
 9(12) Hihetetlenül gyorsan és sokat vagy mérhetetlenül lassan és keveset publikáló zoológus.
 10(11) Vélte felfedezése után az újnak tartott fajt azonnal leközlí anélkül, hogy túlzott irodalmi utánjárással terhelné magát
Sebeskezü zoológus (*Z.s. cellerimus*)
- 11(10) A vélt új taxon leközlését évekig érleli, míg valaki biztosan megelőzi
Késlekedő zoológus (*Z.s. cunctator*)
- 12(9) Normálisan publikáló zoológus.
 13(14) Történelmi beütéssel megáldott, ódon folyóiratokat és könyveket bújva termel ki "új" fajokat, és ezzel óriási zavart okoz
Könyvkukac zoológus (*Z.s. antiquariaticus*)
- 14(13) Nincs baja.
 15(16) A tévedhetetlenség igényével lép fel
Tévedhetetlen zoológus (*Z.s. infallibilis*)
- 16(15) Nem abszolúte tévedhetetlen.
 17(20) Mások hibáját javítja.
 18(19) Levelekben vagy előadásokban hívja fel a figyelmet mások hibáira, írásmódra vagy dátumokra
Tanáros zoológus (*Z.s. paedagogicus*)
- 19(20) Homonimákra vadászva folyton-folyvást új neveket ad anélkül, hogy a hibákra felhívna a szerzők figyelmét
Névbitorló zoológus (*Z.s. usurpans*)
- 20(17) Saját fajait gyártja.
 21(24) Taxonokat szívesen összevonó, bevonó zoológus.

* Szinetár Csaba 2006: *Pókok. Keresztespókok, farkaspókok, ugrópókok és rokonaik a Kárpát-medencében*. Élővilág Könyvtár sorozat. Kossuth Kiadó, Budapest, 112 oldal. ISBN 963 09 4972 5

Hirdetés

Eladó – 58 kötet „Természettudományi Közlöny” 1886-tól 1944-ig kemény kötésben. Érdeklődni lehet a 06-30-932 7976 számú telefonon.

Egzotikus bogarak – Eladó kb. 1100 egzotikus bogár a világ minden részéből! A több családhoz tartozó bogarak preparálva, felcédulázva és meghatározva kerülnek eladásra. Ára: 600 000 Forint + doboz (25 000 Forint) vagy 2200 €. Érdeklődni lehet a (06-1) 208 3152 telefonon, vagy irozner@gmail.com e-mail címen.

RI

Sajtófigyelő

A rovatban megjelenő közlemények tartalmáért a szerkesztőség nem vállal felelősséget. Az itt közölt cikkek a nyomtatott és elektronikus sajtóból lettek átvéve.

Kamikázhangyák védelmezik a borneói kolóniákat

A társas hártáyszárnyúak közé tartozó hangyáknak több mint tizenkétezer faja ismert. Védekezési eszközeik közé tartozik a szájszervek alatti méregtartó zsák. A védekező mechanizmus egyik lényeges eleme a rágó, amelynek segítségével a hangyák a méregmirigyek által termelt anyagot az ellenség testébe fecskendezik. Johan Billen, a leuveni Katolikus Egyetem kutatója csoportjával azonban azt fedezte fel, hogy a Borneó szigetén *Camponotus cylindricus* nevű fahangyafaj egyedei

önpusztító védekezési stratégiát dolgoztak ki a kolóniájuk védelmére. Testük nagy része méreg tárolására alkalmas tömlővé alakult át.

A hangyák közt a legnagyobb méregmiriggyel rendelkező faj valóságos időzített bombaként működik: vészhelyzetben a szó szoros értelmében felrobban, és mérgével elárasztja a betolakodót. A méregtartó zsák fala a kísérletek során még akkor is szétszakadt, ha a kutatók a csipesszel kissé megérintették a hangyákat. „Az egyes egyedek szomorú véget érnek, viszont önfeláldozó cselekedetükkel megvédik az utódokat” – hangsúlyozta Johan Billen.

(Index, 2011. szeptember 14)

A Sajtófigyelőt összeállította Rozner István

Rövid hírek

A Magyar Biodiverzitás-kutató Társaság – a biodiverzitás-napok jelentősége címmel Takács Katalin és Kovács Tibor szerkesztésében posztert készítettek, amely elérhető az interneten.

A Magyar Biodiverzitás-kutató Társaság 2011. január 17-én alakult meg. A Társaság alapító tagjainak nagy része a Rovartani Magyar Társaság tagjaiból került ki. Legfontosabb tevékenysége a Magyar Biodiverzitás Napok szervezése, továbbá a faunisztikai, florisztikai és mikológiai kutatások elősegítése, a biodiverzitás fontosságának népszerűsítése.

Az első hazai biodiverzitás-napok rendezvényére 2006 májusában került sor a Baranya megyei Gyűrűfűn. Ezt megismételték 2007 és 2008-ban is. 2011-ben már a nyolcadik Biodiverzitás Napot rendezték az esztergomi Nagy-Strázsa-hegyen. A Biodiverzitás Napokon kijelölt 1 négyzetkilométeres területen folyik a kutatás különböző élőlénycsoportok fajainak begyűjtése, megfigyelése, azonosítása alapján. A nemzeti parkok nagymértékben segítik a kutatómunkát. Eddig 5 nemzeti park adott helyet a Biodiverzitás Napoknak. Egy alkalommal Szlovákiával közösen határmenti felmérésre került sor. Általában 40-50 kutató vesz részt egy-egy rendezvényen. A nagy fajszerű csoportok kutatását több főből álló szakembercsoport vállalja. Az összesített fajlista alapján alakul ki a végleges eredmény.

Az eddigi Biodiverzitás Napok kerekített fajszerkezetei:

Gyűrűfű (2006, 2007, 2008)	3500 faj
Porva (2008)	1750 faj
Drégelypalánk (2008)	1730 faj
Szentbékálla, Fekete-hegy (2009)	2200 faj
Vasvár, Nagymákfa (2010)	1950 faj
Bátorliget, Fényi-erdő	folyamatban
Esztergom, Strázsa-hegy	folyamatban

A kutatások néhány jelentősebb eredménye: A porvai Biodiverzitás Napokról egy tudományra nézve új ugróvilásfajt írtak le: *Lepidocyrtus mariani* Traser et Dányi néven. Gyűrűfűn előkerült az európai ritkaságnak számító keleti lápi bogoly (*Aritrura musculus*), és a magyar faunára új barnás kiscsibor (*Dactylosternum abdominale*). A Strázsa-hegyen megtalálták az eddig csak Kádártáról ismert *Kisschizococcus hungaricus* viaszospajzstetű-fajt. Megfigyelt védett fajok (természetvédelmi értékükkel): A Strázsa-hegyen a magyar tölcsészuzmó (*Cladonia magyarica*, 5000 Ft), Nagymákfan a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*, 50 000 Ft). Gyűrűfűn a kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*, 100 000 Ft).

A 2012. évre két Biodiverzitás Napot terveztek: az egyik a kiskunhalasi Fejetéki-mocsár, a másik az Észak-Hanságban kijelölt terület.

Rozner István, Budapest

NEMZETKÖZI ROVARBÖRZE BUDAPEST

2011. november 20-án
(vasárnap) 9⁰⁰ - 15⁰⁰

kmo

Kispesti Munkásotthon
Művelődési Ház
1191 Budapest, Teleki u. 50.
Tel./fax: (1) 282-9752
e-mail: kmo@kispest.hu
www.kmo.hu

Információ és asztalfoglalás:

retezar@t-online.hu
pilla54@freemail.hu

Nemzetközi Rovarbörze 2011. Retezár Imre és Fábrián György tagtársunk szervezésében 2011. november 20-án vasárnap 9–15 óra között ismét megrendezték a budapesti rovarbörzét. A rendezvénynek immár harmadik éve otthont adó Kispesti Munkásotthon Művelődési Ház úgy tűnik, mind méreteit és hangulatát, mind megközelíthetőségét tekintve megfelelő helyszínnek bizonyult. A rovargyűjtők egyik piros betűs ünnepe ez minden évben, hiszen hazai pályán nemigen nyílik más lehetőség a legújabb szakirodalom vagy rovarász-felszerelés beszerzésére, egy-egy szebb lepke vagy bogár vásárlására vagy ritka ízellárbúak cseréjére – természetesen szigorúan a természetvédelmi törvények betartása mellett.

Az idei börze egyik fénypontja volt a nagy felületen kiállított madárpókvásár. Az arachnofil kuncaft itt a nagy választék láttán pillanatok alatt beleszerethetett leendő nyolclábú kis szőrös szobatársába, feltehetően az arachnofób családtagok mérsékelt öröme. Idén először üdvözölhettük a pardubicei EntoSphinx cég megbízható minőség mellett alacsony áráiról ismert felszerelés-kínálatát Budapesten.

A csupán a látványért betérő látogatók mellett a publikum nagyobbik felét a hazai és visszajáró külföldi rovarászok alkották, így az esemény társadalmi összejövetelként is jelentősnek számít. Számos ismerős „bogaras” arccal csak itt, a KMO büféjében találkozik évente egyszer az ember, így a gyűjtőélmények meghallgatása és egyéb eszmecsere közben pillanatok alatt elröppen a néhány óra. Sokszor még a teljes börzekínálatot sincs idő tüzetesen végignézni. Ez persze nagyban megnehezítheti egy későbbi részletes objektív beszámoló elkészítését...

Petrányi Gergely, Budapest

Határozókulcs zoológusaink felismeréséhez

A fiókjaimban lapuló „ősanyagok” között kotorászva találtam ezt a szokatlan, de ránk szabott "taxonómus-határozókulcsot". Gozmány Lászlótól kaptam ezt az írást 10–15 évvel ezelőtt, kedves csipkelődésként. Ő idegenből fordította, idősebb barátaink talán még az eredeti közlésre is emlékeznek, nekem sajnos nincs pontosabb információ az anyag eredetéről. A kulcs megállapításai viszont időtlenül érvényesek, jó szórakozást nyújtanak. Mindenki megtalálhatja benne a rá illő kategóriát, és némi kárörömmel felfedezheti, hogy barátaira milyen megállapítások érvényesek.

Ehhez jó böngészést kívánok.

Orosz András, Budapest

Dr. Gozmány László